

pedra de la llinda veiem unes xifres 1720, deu ser la data de la seva construcció, la mateixa que l'ermita de Sant Cristòfol de Benassal. La gran quantitat d'eixerri que conté prova que ha servit de corral per als ramats que busquen la frescor de l'ombra quan fa xafogor o l'aixopluc durant la nit. Cal dir que, de mica en mica, els ramats s'han substituït les cabres blanques amb banyes, autòctones d'aquesta zona.

A frec del mas trobem l'era sobre una llússa, la resta són lloses acuradament plaçades, encara s'hi podria batre.

Seguint el nord el desnivell és considerable, prompte s'arriba a la primera nevera. És de dipòsit rodó amb una caseta quadrada, situada a 940 metres. Unes estretes escales ens porten al fons, verda catifa de salvatge vegetació, envoltat per una paret, a hores d'ara, folrada d'heura. Segons els avis catinencs, aquesta del mas de la Serra és la més vella.

A poc més d'un quilòmetre vers l'oest, ara ja caminant de pla, al voltant dels 1000 metres, hi ha la segona nevera. Aquesta és rectangular, de boca quadrada, més fonda que l'altra, també recoberta d'heura, s'accedeix al fons mitjançant unes escales. La restauració d'ambdues seria encara prou fàcil.

Tot a frec troben un pou, l'aigua del qual és a tocar, i unes lloses planes anomenades saleres on les cabres i ovelles gaudeixen de la sal que els hi donen els pastors.

Per tota aquesta part encimbellada del tossal hi

han escorrims d'aigua que malgrat la sequera (juliol del 95) encara formen clotxes, petits pous, deus, o brolladors sovint amb baciols per beure el bestiar.

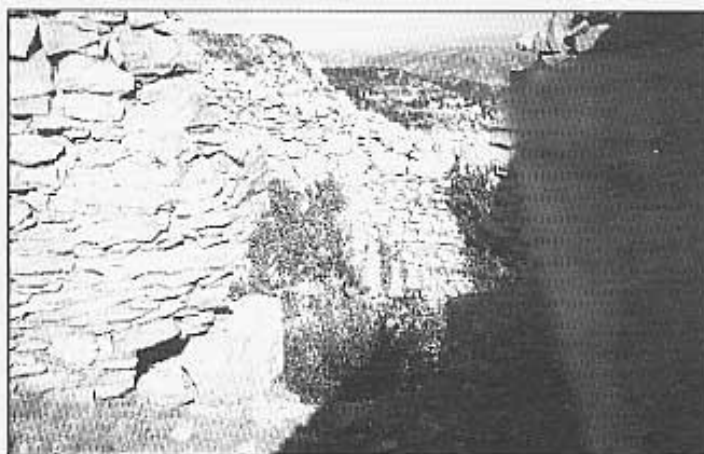
Pel que fa a la vegetació, a més de l'herba dolça, nutritiva i mengivola que pasturen els ramats, s'hi troba saborija, espígol, prunyoners salvatges, etc. Rost amunt i en apropar-nos al cim cal tenir en compte els coixinets de sogra, puix n'hi han en abundor.

Després de reposar una llarga estona gaudint del meu objectiu, és a dir, fonts, pous, clotxes i tota mena d'aportacions d'aigua, juntament amb els barrancs que van al Gatellà, que a mon albir, són l'origen del nostre riu, calia fer el vèrtex d'aquest tossal.

En arribar, un cop més, miro el sud, val la pena, em sento cofoi, sóc a 1286 metres. El nord ja és terme de Morella, el bell mig de la serralada és la divisòria. La vessant obaga del nord és ben arbrada d'espècies del terreny. A l'est el barranc de Xivalcolla que duu l'aigua vers la rambla de la Serafina, a l'oest el barranc de la Belluga que se'n va cap a la rambla de la Viuda.

I així, esbalaït, amb la vista perduda a l'horitzó com cercant la llum per distingir les meravelles més llunyanes que la natura m'oferia, namprene el retorn pel mateix camí.

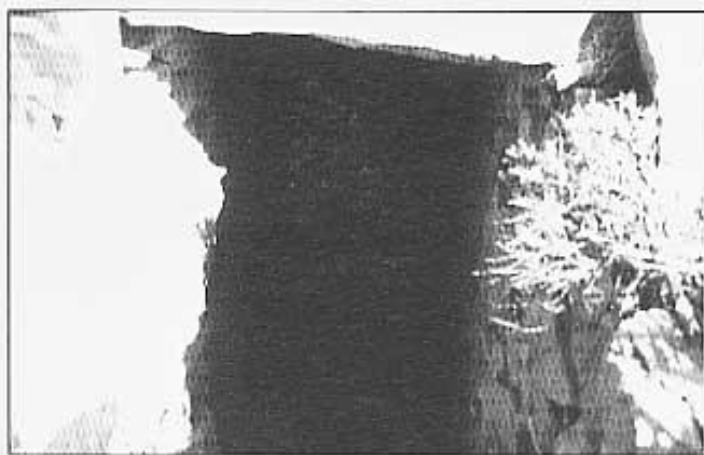
B.Barberà



Interior de la nevera vella



Pou i una salera



Accés al fons de la segona nevera



Una clotxa de les que s'hi troben